

Moji spomini na »Bratstvo in enotnost« (1.)

Ko sem pred nekaj tedni delal red v svoji omari, mi je slučajno prišla v roko glasbena kaseta skupine Rokeri s Moravu z naslovom Tajna večera (zadnja večerja). Na kaseti se pojavijo razni jugoslovanski narodi pri skupni mizi, pri skupni večerji. Ko sem prisluhnil pesmi, ki je

kaj časa, potem se pa vrnejo v svojo domovino. Da bi njihovi otroci spoznali tudi državo in jezik domovine staršev, katere državljani so bili tudi sami, so vsako sredo popoldne obiskovali šola »matične države«. Jugoslovanska šola je imela tri oddelke; oddelek v slovenskem jeziku, oddelek



Kaseta skupine Rokeri s Moravu z naslovom Tajna večera (zadnja večerja).

bila posneta 1989. leta, mi je v prvem trenutku šlo na smeh, kajti pesem nosi kanček humorja, potem me je pa spreletela misel, kaj je nastalo iz takratne Jugoslavije, in sem se takoj zresnil. Kajti način, kako je ta večnacionalna država razpadla, se mi je zdel grozen. Zamislil sem se, kaj je pomenila zame takratna Jugoslavija. Moja mati izhaja iz nekdanje Jugoslavije, oče iz Porabja na Madžarskem. Oče je leta 1956 emigriral v Švico, ko sta se z mamo poročila, še ni imel švicarskega državljanstva, živel je kot begunec. Ko sem se rodil, sem dobil po mami jugoslovansko državljanstvo. Tako sem že v otroštvu, če me je kdo vprašal, kaj sem, odgovoril, da sem Jugoslovian. V naši šoli v Švici je bilo tudi veliko italijanskih otrok. V sredo popoldne nismo imeli pouka, tako so italijanski učenci šli v italijansko šolo, jaz pa v jugoslovansko. V 70-ih in 80-ih letih so bili v Švici priseljenci gostujoči delavci (gastarbajterji), kajti domnevali so, da ostanejo le ne-

v makedonščini in oddelek v srbohrvaščini, katerega so obiskovali Hrvati, Srbi, Bosanci in Črnogorci. Jaz sem obiskoval srbohrvaški oddelek, ker je moja mama bila iz Srbije.

Slika na platnici kasete, ki sem jo našel, na nek način simbolizira bratstvo in enotnost vseh teh narodov in se spominjam, da smo tudi v šoli govorili o tem. Skoraj v vsaki vasi in mestu je bila v Jugoslaviji kakšna ulica, ki je bila poimenovana po bratstvu in enotnosti. To ime je nosilo precej šol, športnih društev in inštitucij. Spomnim se, če smo se peljali v nekdanjo Jugoslavijo z avtom, smo se vozili po avtocesti Bratstva in enotnosti. Predal in poimenoval jo je Josip Broz Tito, prečkala je 4 republike: vodila je od Ljubljane preko Zagreba in Beograda vse do Skopja in do grške meje.

Tudi v rojstni vasi moje mame v severni Srbiji imamo dolgo cesto, ki se še danes imenuje Bratstvo in enotnost. Spominjam se, da smo jo tako ime-

## »Ti si naš«

novali, ko sem bil majhen otrok, toda ko sem postal najstnik, sem opazil, da starejši pravijo za to ulico Granica. Nisem razumel, zakaj, saj granica/meja ločuje, ne pa povezuje. Toda starejši so mi razložili, da je to starejše poimenovanje ulice, ki je vas razdelila na dva dela, na predel, v katerem so stanovali Srbi, in predel, v katerem so živeli Madžari. Takrat sem se zavedel, da ta ulica res ločuje, Srbe in Madžare. Mogoče je pojem bratstvo in enotnost res preveč optimističen, toda če sem iskren, v naši vasi med tema dvema narodoma nikoli nisem čutil posebnega sovraštva. Živeli smo normalno, spoštovali drug drugega, učili se jezik drugega, če se pa nekdo ni mogel popolnoma naučiti jezika drugega, je govoril v svoji materinščini. V družbi smo govorili tako srbsko kot madžarsko, kakor je naneslo. Sporazumevali smo se. Konec koncev, a ni to cilj komunikacije, da bi se sporazumevali, razumeli, o čem nam govori drugi in ga spoštovali? V tem smislu sta bratstvo in enotnost v naši vasi še danes živa.

Spominjam se, da sem imel v Švici v razredu sošolko Slovenko, tudi ona je vsako sredo hodila v jugoslovansko šolo, toda ona v slovenski oddelek. Snov je bila enaka, le da se jo je ona učila v slovenskem jeziku. V švicarski šoli, kjer sva obiskovala isti razred, so se dogajale zanimive stvari. Oba sva bila »Jugoslovana«, kljub temu se v lastni materinščini nisva razumela. Velikokrat sva se pogovarjala v nemščini, kajti jaz nisem znal dobro slovensko, ona ne srbsko. Švicarji pa so bili začudeni, zakaj se pogovarjava nemško, če prihajava iz iste države. Tudi učitelji niso tega razumeli. V redovalnici je ob državljanstvu v rubriki materinščina pisalo »jugos-

lawisch«. Velikokrat sva poskusila s slovensko punco razložiti učiteljem, da jugoslovansko nobeden ne govori, toda to ni bila enostavna naloga. S Slovenko, čeprav sva se večinoma pogovarjala nemško, sva čutila sorodnost, sva se podpirala, kajti prihajala sva iz Jugoslavije, bila sva Jugoslovana in za to so naju imeli tudi ostali.



Dvojezični ulični napis

Nekoč smo bili na šolskem izletu v Italiji. Nazaj grede so naju na meji cariniki poklicali z avtobusa, kajti imela sva jugoslovanski potni list, ki ga je bilo treba požigosati. Nekateri švicarski sošolci so ironično pripomnili, da »zaradi teh Jugovičev moramo zdaj čakati«. V tistem trenutku sva postala s Slovenko složna, in se v en glas branila. Če tudi nisva govorila istega jezika, nisva hodila v isti oddelek v jugoslovanski šoli ob sredah, sva bila složna, povezana. Povezana v bratstvu in enotnosti.

Moj oče je Slovenec iz Števanovec, torej na pol sem tudi sam Slovenec, kar sem povedal tudi svoji sošolki Slovenki. Očeta sem zaprosil, naj me nauči nekaj slovenskih besed, ki sem jih ponosno povedal tudi sošolki, toda ona ni razumela vsega, kar sem ji povedal. Na nekem starševskem sestanku se je oče začel slovensko pogovarjati z očetom Slovenke, toda – kot

mi je to pozneje povedala mama, ki je bila tam – Slovenec Slovenca v slovenščini ni razumel. Takrat se je tudi meni zdelo čudno, da se Slovenca v lastnem jeziku ne razumeta. Veliko bolje se je razumela moja mama s slovenskimi starši moje sošolke, kajti komunicirali so v mešanici srbohrvaščine, te pa moj oče, ki je bil doma iz Porabja

na Madžarskem, ni razumel. Šele pozneje sem doumel, da moj oče govori porabsko slovensko narečje, in na Madžarskem se ni učil knjižne slovenščine. Zgodba z roditeljskega sestanka mi je bila zanimiva, kajti uvidel sem, da se lahko zgodi, da se človeka z istim maternim jezikom, ki sta odraščala in se socializirala v različnih državah, ne razumeta. Hkrati pa se človeka različne narodnosti, različne materinščine, toda prihajajoča iz iste države, veliko bolj razumeta. Doumel sem, da je mojemu očetu, ki je prišel z območja »izven«, bila beseda »Jugoslav« abstraktna, pomenila mu je le ime neke države. Toda materi in staršem slovenske punce je to, da so bili Jugoslovani, pomenilo skupno zgodovino, veliko skupnih zgodb in tem za pogovore. Velikokrat sem slišal tudi od ostalih iz Jugoslavije, sploh pa v tujini: »A, ti si naš, ti si naša, to je naše«.

**Tibor Horvat**

## OD SLOVENIJE...

### Evropski denar za nadgradnjo železnic

Evropska komisija je pred dnevi odobrila 166 milijonov evrov evropskih kohezijskih sredstev za projekt nadgradnje železnic v Sloveniji. Projekt vključuje obnovo, elektrifikacijo in nadgradnjo odseka proge Pragersko-Hodoš za vožnjo s hitrostjo 160 km/h, posodobitev nivojskih prehodov ter gradnjo podhodov na železniških postajah. Ta železniška proga je del vseevropskega prometnega omrežja TEN-T ter eden prednostnih železniških koridorjev med EU in drugimi evropskimi državami. »To je dober primer tega, kako naše regionalne naložbe pomagajo državljanom, da potujejo lažje in varneje,« je ob potrditvi projekta poudaril evropski komisar za regionalno politiko Johannes Hahn. EU bo prispevala 166 milijonov evrov, skupna vrednost projekta pa je 330 milijonov evrov. Ker gre za večji projekt, vreden več kot 50 milijonov evrov, je bila zanj potrebna posebna odobritev Evropske komisije. Sloveniji so bile v okviru financiranja kohezijske politike v obdobju 2007-2013 skupno dodeljene približno štiri milijarde evrov.

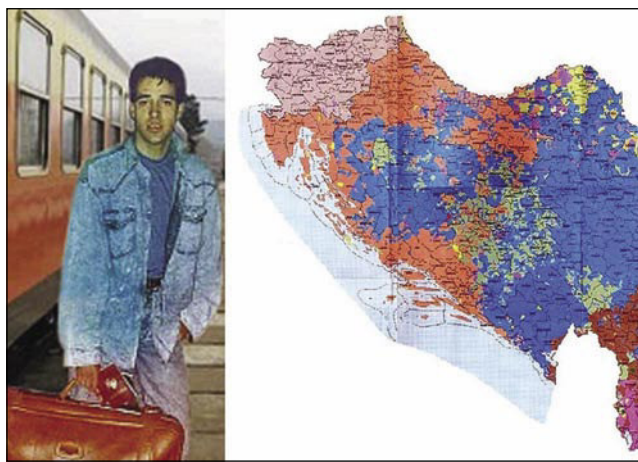
### Dan Slovenske vojske

Ob dnevu Slovenske vojske (SV), ki se obeležuje v spomin na 15. maj 1991, ko so v takratni Teritorialni obrambi obvezno služenje vojaškega roka začeli slovenski naborniki v dveh učnih centrih, v Pekrah pri Mariboru na Igu pri Ljubljani, je bila pred Vojašnico generala Maistra v Mariboru osrednja slovesnost, na kateri so bili pripadniki SV po preoblikovanju prvič postrojeni po novi strukturi. Preoblikovana vojska je pred novimi izzivi, so poudarjali govorniki, med katerimi je bil tudi predsednik republike Borut Pahor, ki je na slovesnosti razkril tudi svojo odločitev, da bo odslej za vsak državni praznik pred vhomom v predsedniško palačo postrojena častna straža garde SV-ja.

Moji spomini na »Bratstvo in edinstvo« (2.)

## Mir je izredna vrednota

Zelo močno sem čutil složnost, ko sem potoval z vlakom, z imenitnim ekspresom Zürich-Belgrad. V 70-ih in 80-ih letih sem zmeraj potoval z mamo ali celo s staro mamo, kasneje, od najstniških let naprej pa sam. Letno najmanj dvakrat. Vlak so napolnili predvsem Jugoslovani, ki so delali v Švici. Potovanje je trajalo kakih 18 ur. Na vlaku si doživel Jugoslavijo v malem, različni narodi, narodnosti, jeziki in vere.



Avtor prispevka Tibor Horvat leta 1986 na popotovanju po večnacionalni Jugoslaviji

Potovati s tem vlakom mi je bilo v užitek. Bili smo kot mavrica, pisani, toda vseeno enotni. Ljudje na vlaku so se hitro spoznali, navezali stike, ne glede na njihovo pripadnost, jezik ali vero. Kazali so si fotografije, pripovedovali o svojem življenju, delili hrano drug z drugim. Niti glasbe ni manjkalo, nekateri so imeli s sabo inštrumente, nekateri so zapeli in po oskih hodnikih vlaka celo zaplesali kolo. Ljudje so si pomagali. Bilo je tudi tako, da smo v oddelku za 6 oseb bili vsi različne narodnosti (Albanec, Srb, Slovenec, Bosanec, Madžar, Hrvat), pogovarjali smo se v različnih jezikih, toda ko je vlak prispel na Jesenice, na takratno jugoslovansko mejo in smo zaslišali carinika »pašoska kontrola«, smo iz torb ali žepov vsi potegnili jugoslovanske potne liste. Večkrat se spomnim, kaj je

rekel nek starejši možakar na vlaku, ko sem bil približno 15 let star. Namreč da ima Jugoslavija 7 sose, 6 republik, 5 narodov, 4 jezike, 3 vere, 2 pisavi in enotnost. Pojem bratstva in edinstva je povezan z Josipom Brozom Titom, ki je leta 1941 vodil narodno osvobodilni boj, ko so si velesile razdelile Jugoslavijo. Bratstvo in edinstvo je bil tudi ukrep, kako se braniti, da okupatorji ne

bi posejali sovraštva med različnimi jugoslovanskimi narodi.

Spomnim se, ko je Tito leta 1980 umrl, je nam učiteljica v jugoslovanski šoli v Švici položila na srce, naj ohranimo bratstvo in edinstvo. Kot otrok tega nisem razumel, kajti zdelo se mi je popolnoma naravno, da živimo v bratstvu in edinstvu. Kdo bi si takrat mislil, da se bo čez deset let vse spremenilo? Jugoslovani, ki smo živeli v tujini, si niti 1990 nismo mogli zamisliti, da bo prišlo do voje. Mogoče je pa naša učiteljica že takrat začutila, da bodo v državi velike težave, zato je nas, odraščajočo generacijo zaprosila, naj ohranimo bratstvo in edinstvo. Še dane večkrat razmišljam o tem, ali smo mi »Jugoslovani« sanjali lastne sa-

Grad na Goričkem

## RAJSKI FESTIVAL 2013

23. maja, so se začele štiridnevne prireditve, s katerimi bodo obeležili 10-letnico Krajinskega parka Goričko s sedežem v gradu pri Gradu na

razglasili za prvega ambasadorja KP Goričko. Udeleženci si bodo lahko ogledali izdelke kolektivne blagovne znamke KP Goričko in poslušali



Travniški sadovnjaki so pomemben del Krajinskega parka Goričko

Goričkem. Za uvod bo 2. rajski festival, naravoslovnega filma, letos posvečen mednarodnemu letu sodelovanja na področju voda. Osnovnošolci so snemali filme o vodi, predstavljeni bodo filmi na temo Vodni krog, sledil bo performans Robinja s poezijo in plesom Veronike Gradišek, za konec prvega dne pa DarFur, vojna za vodo, film in pogovor s Tomom Križnarjem in Majo Weiss.

24. maja bo Evropski dan parkov na Goričkem. Odprli bodo središče za naravo Goriškega, Upkač in kukavica, prvič zagнали grajsko uro, akademika dr. Antona Vratušo pa bodo

koncert Prekmurske godbe Bakovci. V soboto bo Evropski dan parkov v parku Őrség. Dogodek bo v Szalafőju, kjer bo tudi tekmovanje v različnih igrah, s sodelovanjem tekmovalcev iz parkov Goričko-Raab/Raba-Őrség. V Szalafőju bo še več drugih dogodkov, za zaključek pa kolesarjenje do Krplivnika/Kapornaka, kjer bo otvoritev visokodebelnega sadovnjaka Živa dediščina in saditev spominskega sadnega drevesa. Za zaključek praznovanja bo v nedeljo Košnja v Selu - Srednjeevropsko tekmovanje.

eR

nje ali Titove. Odgovora nimam, vem le to, da osebno nisem imel nobenih problemov z jugoslovanskimi narodi in narodnosti in me še danes boli, da je bilo v jugoslovanski vojni toliko žrtv. Naj se klicujem na svojo babico, ki je zmeraj rekla, če imajo voditelji težave drug z drugim, naj grejo na prazen travnik in se pomerijo v dvoboju, narod pa naj pustijo pri miru.

Jugoslavija je razpadla, kaj pa je z bratstvom in edinstvom? Bivše republike kot

samostojne države kandidirajo za članstvo v Evropski uniji. Slovenija je že članica, Hrvaška bo postala še v tem letu, ostale države si pa prizadevajo za članstvo. Ali bo bratstvo in edinstvo ponovno zaživelo znotraj Evropske skupnosti, ali bomo znali upoštevati drugačnost, respektirati druge narode, jezike in vere, je odvisno od nas. Mir je izredna vrednota, s katero se ne spodobijo poigravati.

Tibor Horvat